

Ανθρώπινο λάθος: αιτία ή αποτέλεσμα;

Του
**Ηλία
Μπανούτσου**

Εργονόμος μηχανικός, διευθυντής συμβούλων Εργονομία Α.Ε. και τ. πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Εργονομίας

«**ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ** λάθος δεν είναι η αιτία αλλά το αποτέλεσμα. Όποιο και εάν είναι το θέμα (μειωμένη αντίληψη μιας κατάστασης, ανεπάρκεια πόρων, εφησυχασμός), το ανθρώπινο λάθος ποτέ δεν μπορεί να αποτελέσει το συμπέρασμα μιας διερεύνησης. Είναι μόνο η αφετηρία». Αυτό τονίζει με έμφαση ο καθηγητής Sidney Dekker στο πολυδιαβασμένο βιβλίο του «Οδηγός πεδίου για την κατανόηση του ανθρώπινου λάθους». Στον πρόλογο του ίδιου βιβλίου αναφέρονται δύο διαφορετικές προσεγγίσεις για το ανθρώπινο σφάλμα, α) η παρωχημένη: «Το ανθρώπινο λάθος είναι αιτία ατυχημάτων» και β) η σύγχρονη: «Το ανθρώπινο λάθος είναι σύμπτωμα προβλημάτων που βρίσκονται βαθύτερα σε ένα σύστημα».

ΤΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟ πολύνεκρο σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη έφερε στην επικαιρότητα τον όρο «ανθρώπινο λάθος». Ακόμη και από τα πλέον επίσημα χείλη επιδόθηκε, ελπίζουμε λόγω βιασύνης, ότι το ατύχημα οφείλεται σε ανθρώπινο λάθος. Στην πραγματικότητα, οι μαρτυρίες για παραλείψεις και λάθος ενέργειες υπαλλήλων τεκμηριώνουν την ανάγκη για διερεύνηση των βαθύτερων αιτιών και αναζήτηση των συνθηκών οι οποίες δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για εκδήλωση του ανθρώπινου λάθους. Διερεύνηση η οποία πρέπει να γίνει σε βάθος και σε όλα τα επίπεδα: διοικητικό, τεχνολογικό, οργανωτικό και λειτουργικό.

ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ, στις 5 Οκτωβρίου 1999,

ΕΥΡΟΚΙΝΗΣΙΑΣ/ΑΝΔΡΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να διερευνήσουν το δυστύχημα στα Τέμπη θεωρώντας ότι το ανθρώπινο λάθος είναι μόνο το σύμπτωμα βαθύτερων προβλημάτων και όχι η αιτία.

■ Το ελάχιστο χρέος μας για τις ζωές που χάθηκαν στα Τέμπη επιβάλλει να γυρίσουμε ως χώρα σελίδα για να σταματήσουν να συμβαίνουν σοβαρά ατυχήματα.

σκοιόθηκαν 31 επιβάτες και τραυματίστηκαν 258 στο σιδηροδρομικό δυστύχημα του Ladbroke Grove Junction. Ύστερα από τη διερεύνηση του ατυχήματος όλες οι πλευρές συμφώνησαν ότι έπρεπε να ξεπεραστεί η κυρίαρχη μέχρι τότε αντίληψη στους βρετανικούς σιδηροδρόμους, ότι τα ατυχήματα οφείλονται σε λάθος του ατόμου που ήταν ο τελευταίος κρίκος στην αλυσίδα των αιτιών των γε-

γονότων. Η Επιθεώρηση Εργασίας (Health & Safety Executive), στην έκδοσή της με τίτλο «Μειώνοντας τα λάθη και επηρεάζοντας τη συμπεριφορά», αναφέρει: «Ο καθένας μπορεί να κάνει λάθη, όσο καλά εκπαιδευμένος να είναι και όσο ενδιαφέρον να έχει για την εργασία του. Μερικές φορές το ίδιο το σύστημα εργασίας μας οδηγεί σε λάθη. Η πρόκληση είναι να αναπτυχθούν συστήματα τα οποία να ανέχονται λάθη (error tolerant) και επίσης να τα εμποδίζουν να συμβούν. Τα λάθη που συνδέονται με άλλα άτομα τα οποία δεν εμπλέκονται άμεσα στη λειτουργία και στη συντήρηση είναι επίσης σοβαρά. Για παράδειγμα τα λάθη της διοίκησης και των μελετητών, τα οποία μπορούν να παραμένουν κρυμμένα μέχρι να ενε-

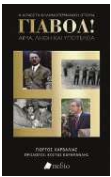
γοποιηθούν κάποια στιγμή στο μέλλον». Όπως σημειώνεται στην ίδια έκδοση, «για να μειωθεί το ανθρώπινο λάθος απαιτούνται μέτρα πολύ ανώτερα από τα πειθαρχικά κατά άτομους. Υπάρχει ένα εύρος πολύ αποτελεσματικότερο μέτρων ελέγχου, περιλαμβανομένων του σχεδιασμού της εργασίας, του εξοπλισμού, των διαδικασιών και της εκπαίδευσης».

ΣΧΟΛΙΑΖΟΝΤΑΣ κριτικά το πρώτο πόρισμα για το ίδιο ατύχημα, ο επικεφαλής επιθεωρητής των βρετανικών σιδηροδρόμων ανέφερε σε ομιλία του: «Υπάρχουν πολλοί άλλοι παράγοντες. Πρωταρχικά, πρόκειται για αποτυχία του συστήματος. Όταν παραβιάζεται ένα σήμα κινδύνου πρώτα κινδυνεύουν οι ίδιοι οι μηχανοδηγοί. Δεν πιστεύω ότι οι μηχανοδηγοί είναι διατεθειμένοι σκόπιμα ή από απροσεξία να κάνουν λάθη».

ΤΟ ΕΛΑΧΙΣΤΟ χρέος μας για τις ζωές που χάθηκαν στα Τέμπη επιβάλλει να γυρίσουμε ως χώρα σελίδα για να σταματήσουν να συμβαίνουν σοβαρά ατυχήματα όχι μόνο στους σιδηροδρόμους αλλά και στις θαλάσσιες και οδικές μεταφορές, στη βιομηχανία και αλλού. Για να γίνει αυτό, η διερεύνηση του ατυχήματος οφείλει να αναζητήσει τα συστηματικά αίτια του, εφαρμόζοντας τη σύγχρονη επιστημονική μεθοδολογία της αναζήτησης των ριζικών αιτιών (root cause analysis) και θεωρώντας ότι το ανθρώπινο λάθος είναι μόνο το σύμπτωμα βαθύτερων προβλημάτων και όχι η αιτία. [ΣΤΔ: 16136691]

Ηχηρό μήνυμα ενάντια στην παραχάραξη της Ιστορίας

Παρουσία του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλου και του πρώην πρωθυπουργού Κώστα Καραμανλή θα πραγματοποιηθεί σήμερα η παρουσίαση του βιβλίου «Γιαβόλ» του Γιώργου Χαρβαλιά για τις γερμανικές αποζημιώσεις.

Η παρουσίαση του βιβλίου «Γιαβόλ» θα γίνει σήμερα στο Πολεμικό Μουσείο.

Η ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ παρουσία των κ.κ. Παυλόπουλου και Καραμανλή από κοινού με καθηγητές εγνοσμένους κύρους, ξένους διπλωμάτες και άλλους παράγοντες της δημόσιας ζωής στην επίσημη παρουσίαση ενός βιβλίου, το οποίο ταραξίζει τα λιμνάζοντα ύδατα επαναφέροντας το ζήτημα της γερμανικής οφειλής, αποτελεί ηχηρή προειδοποίηση

ότι το ζήτημα των πολεμικών επανορθώσεων και του Κατοχικού Δανείου παραμένει «ζωντανό» για ένα μεγάλο τμήμα του ελληνικού πολιτικού φάσματος, αλλά και ότι δεν θα γίνουν ανεκτές προσπάθειες παραχάραξης της Ιστορίας στην κατεύθυνση «αναθεώρησης μνήμης» και «συμφηφισμών εγκλημάτων».

Οι δύο παλαιοί γνώριμοι της πολιτικής ζωής θα παρίστανται -ο κ. Καραμανλής ως προλογιστής την έκδοση και ο κ. Παυλόπουλος ως κεντρικός ομιλητής- σήμερα το βράδυ (20 Μαρτίου), στο αμφιθέατρο του Πολεμικού Μουσείου, στη μεγάλη εκδήλωση για την παρουσίαση του βιβλίου «Γιαβόλ! Αίμα, Λήθη και Υποτέλεια» που έγραψε ο γνωστός δημοσιογράφος Γιώργος Χαρβαλιάς και κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις

εκδόσεις Πεδίο. Η πολιτική αυτή «συνύπαρξη» αποκτά πρόσθετη σημασία, καθώς πριν από λίγες μέρες έγινε γνωστό η προσφυγή του Γερμανού ιστορικού Χάιντς Ρίχτερ κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, με την οποία αξιώνει την επιστροφή του τίτλου του «επίτιμου διδάκτορα» που του είχε απονεμηθεί και στη συνέχεια αφαιρεθεί από το Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Στην πρώτη παρουσίαση του «Γιαβόλ» θα παρενρευθούν πολλοί εκπρόσωποι του πολιτικού, επιστημονικού και επιχειρηματικού κόσμου, οι πρόεδροι της Διάσκεψης Δημοκρατίας της Κίνας, της Σερβίας και της Πολωνίας, καθώς και ο εκπρόσωπος του Εθνικού Συμβουλίου Διεκδίκησης Γερμανικών Οφειλών, δίνοντας το έναυσμα σε

μία σειρά εκδηλώσεων που ξεκινούν με αφετηρία την Αθήνα. Στόχος είναι να κρατηθεί «ζωντανό», ακόμη και στην προεκλογική περίοδο, το ζήτημα των «νόμιμων και απαγορευμένων» -όπως συνήθιζε να λέει ο κ. Παυλόπουλος- αξιώσεων προς τη Γερμανία για την περίοδο της Κατοχής.

Το βιβλίο, που κυκλοφόρησε μόλις πριν από έναν μήνα από τις εκδόσεις Πεδίο και ήδη καταγράφεται στα best sellers της χρονιάς, φέρνει στο φως την άγνωστη ελληνογερμανική ιστορία προτιόσοντας το ζήτημα της εκκρεμής γερμανικής οφειλής. Για τον λόγο αυτό, ο κ. Καραμανλής από την πλευρά του έχει χαρακτηρίσει στον πρόλογο του «ανεκτίμητη» τη συνεισφορά του βιβλίου στην «περιγραφή, λεπτομερή εξιστόρηση και θεμελίωση των ελληνικών

απαίτησεων ενάντια της Γερμανίας που απορρέουν από τη δράση της κατοχικής διοίκησης και των δυνάμεων κατοχής στα μιάρα χρόνια 1941-44».

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, πάντως, αναμένεται και η τοποθέτηση του κ. Παυλόπουλου σχετικά με το Κατοχικό Δάνειο και τις Επανορθώσεις, δεδομένου μάλιστα ότι ουδέποτε έπαψε να ανακινεί το ζήτημα και όπως υποστηρίζει στο βιβλίο του ο Γιώργος Χαρβαλιάς, πιθανότατα, αυτή του η συνήθεια του στέρνεσε την υποψηφιότητα για μια δεύτερη προεδρική θητεία εκ μέρους της Νέας Δημοκρατίας του Κυριάκου Μητσοιάκη. Την εκδήλωση θα συντονίσει ο δημοσιογράφος και διευθυντής της εφημερίδας «Εστίας», Μανώλης Κοττάκης.

[ΣΤΔ: 16167603]